

Kościół wobec współczesnych problemów życia gospodarczego. Społeczne dokumenty episkopatów. Red. S. Fel, J. Kupny. Lublin: Wydawnictwo KUL 2002 ss. 349.

Szczególnym miejscem spotkania Kościoła ze współczesnym światem jest obszar życia społeczno-gospodarczego. Kościół, choć nie jest z tego świata, został posłany do świata, by wszyscy ludzie mogli odnaleźć drogę do pełni rozwoju i osiągnąć życie wieczne zgodnie z obietnicą Zbawiciela. Wobec skomplikowania i zamieszania w obszarze szeroko rozumianego życia społecznego Kościół tym wnikliwiej analizuje te przemiany, by – odwołując się do zamysłu Bożego – oświecić człowiekowi jego ziemską drogę. Świadczy o tym coraz bogatsza literatura podejmująca tę problematykę, a zwłaszcza liczne dokumenty społecznej nauki Kościoła, czemu swoisty początek dała encyklika *Rerum novarum* Leona XIII z 1891 r. Prezentowana praca zawiera wybór listów społecznych kilku wybranych episkopatów, gdzie oficjalne wypowiedzi papieskie znajdują konieczne przełożenie na specyficzne uwarunkowania określonych społeczeństw.

Redaktorzy, ks. Stanisław Fel i ks. Józef Kupny, należą do grona nauczycieli akademickich KUL (Kupny od niedawna związany jest z Uniwersytetem Śląskim), gdzie kompetentnie i wytrwale przekazują studentom, świeckim i duchownym, bo-

gactwo chrześcijańskiej myśli społecznej. Tym samym dorobek KUL-owskiej szkoły społecznej zyskał kolejną ważną publikację, która choć nie jest studium nad samą doktryną społeczną, daje wgląd w konieczny element jej rozwoju i uszczegółowienia w postaci oficjalnego nauczania biskupów. Zawiera ona wypowiedzi sześciu episkopatów, które ukazały się w latach 1986-2001, a są to kolejno listy biskupów USA (s. 19-137), Austrii (s. 139-191), Anglii i Walii (s. 193-222; dlaczego w tytule „wspólne dobro”, a nie „dobro wspólne”?), Niemiec (s. 223-303), Francji (s. 305-327) oraz Polski (s. 329-349). To jasne, że nie jest to prezentacja wyczerpująca, ale w założeniu redaktorów nie o taką chodziło. Raczej o udostępnienie polskiemu czytelnikowi dokumentów najbardziej znaczących czy charakterystycznych dla rozwoju dzisiejszej refleksji Kościoła na tematy gospodarcze. Godny podkreślenia jest jeszcze inny motyw przygotowania omawianego zbioru, a mianowicie umożliwienie dostępu do tego typu literatury źródłowej środowiskom aktywnym na polu działalności samorządowej i gospodarczej. Doświadczenie kilkunastu lat transformacji ustrojowej aż nadto udowadnia, jak bardzo potrzeba kompetentnych i odpowiedzialnych ludzi, którzy mogliby współtworzyć nową rzeczywistość III Rzeczypospolitej.

Poszczególne teksty słusznie odnoszą się z jednej strony do oficjalnych enuncjacji Kościoła, zwłaszcza dokumentów Vaticanum II, jak i najważniejszych encyklik i wypowiedzi papieskich, szczególnie Jana Pawła II. Z drugiej strony biskupi dokonują krytycznej analizy sytuacji społecznej i gospodarczej w swoich krajach, by wskazać na podstawowe i ogólne, a niekiedy i bardziej szczegółowe zasady moralne czy wartości, które zagwarantują, że to osoba ludzka będzie „zasadą, podmiotem i celem wszystkich urządzeń społecznych”, w tym gospodarczych (por. KDK 25, a zwłaszcza 63). Ważne i godne pochwały jest, że takie listy biskupów (tutaj zwłaszcza amerykański, austriacki i niemiecki) poprzedzane są często długimi i obejmującymi liczne środowiska konsultacjami. Mimo oczywistego zróżnicowania sytuacji społeczno-gospodarczej poszczególnych społeczeństw, cenne jest, że Fel i Kupny wskazują na kilka zagadnień i właściwości, które charakteryzują wszystkie prezentowane dokumenty (s. 17). W centrum uwagi biskupów stoi godność i prawa każdej osoby ludzkiej; względnie dużo miejsca biskupi poświęcają zagadnieniu pracy ludzkiej, a w tym kontekście złu bezrobocia; dostrzega się również konieczność wzajemnego zharmonizowania płaszczyzn życia społecznego, gospodarczego i ekologicznego, by zagwarantowany był rozwój integralny wszystkich i każdego. W tym miejscu można wyrazić pewne nienasycenie, a przez to i nadzieję, że Redaktorzy recenzowanego zbioru wypowiedzi biskupów podejmą w przyszłości wysiłek głębszej analizy tego nauczania w jego obustronnych odniesieniach – względem oficjalnego nauczania Kościoła, jak też lokalnych uwarunkowań krajowej ekonomii. Współczesna mobilność, która – jak się wydaje – będzie się jeszcze upowszechniać i narastać, sprawia, że także dojrzałe społecznie chrześcijanie będą stawać wobec nieznanych sobie sytuacji gospodarczych w nowych miejscach pobytu, pracy czy zamieszkania. Pomoc w rozeznaniu nowych warunków pozwoli im nie tylko ustrzec się zagrożeń, ale także owocnie zaangażować się w życie nowych środowisk.

Warto dodać, w duchu uznania dla księży Fela i Kupnego, że ich publikacja dobrze wpisuje się w całokształt wielopłaszczyznowej integracji Polski ze struktura-

---

mi europejskimi (i szerszymi), pozwalając nie tylko katolikom właściwie ukształtować obecność gospodarki krajowej w nowych, kontynentalnych wymiarach.

Ks. Sławomir Nowosad